

Uit de Natuurbescherming

Het zijn, gelukkig, al lang niet meer alleen de natuurbeschermers die zich zorgen maken over het steeds groter wordende probleem van de milieubeheersing. Zaken als lucht- en waterverontreiniging komen vrijwel dagelijks in onze kranten ter sprake. Willen we onze welvaart zinvol benutten dan zal de zorg voor ons leefmilieu zeker meer aandacht moeten krijgen; een massale degeneratie van het natuur- en landschapsschoon met zijn grote rijkdom aan levensgemeenschappen is anders aanstaande. Binnen de natuurbescherming is men al geruime tijd geleden tot het inzicht gekomen dat de oorspronkelijke basis van aankopen en beheren van natuurterreinen te smal is om een redelijke garantie te hebben dat deze terreinen in hun oorspronkelijke verscheidenheid zullen blijven bestaan. Beschouwde men enkele tientallen jaren geleden het open water, de zeeën en de lucht in zijn totaliteit nog als onuitputtelijke reservoirs, die nauwelijks in negatieve zin te beïnvloeden waren, recentelijke onderzoeken hebben het tegendeel echter duidelijk aangetoond. Begrippen als milieubeheer en biosfeerbelangen zullen in onze samenleving en zeker in de natuurbeschermingswereld een steeds grotere rol gaan spelen. Dat we hier met een internationale problematiek te maken hebben kwam duidelijk naar voren toen verleden jaar de U.N.E.S.C.O. in Parijs een Intergouvernementale Conferentie belegde, waar delegaties uit zeer veel landen de problemen rondom de biosfeer bespraken. Het verslag van de Nederlandse delegatie is een dezer dagen door het ministerie van C.R.M. uitgegeven onder de titel: WERELDWIJDE ZORG OVER EN VOOR DE BIOSFEER.

Het verslag is een overzicht van hetgeen er op de conferentie ter sprake is gekomen. Aan het eind zijn een aantal aanbevelingen over de biosfeerbelangen in Nederland opgenomen. Het verslag begint met een overzicht hoe schade aan de biosfeer kan ontstaan nl.:

I) *Rechtstreeks*

- a) door opruiming tengevolge van wegen- en stedenbouw;
- b) door inwerking van chemische middelen;
- c) door overgebruik of door overbetreding.

II *Langs een omweg*

- a) door het wegnemen of blokkeren van voedselbronnen;
- b) door het wijzigen van groei en vermeerderingsvoorwaarden;
- c) door het versnellen van de parasieten verspreiding.

Hoewel veel over deze schade-invloeden bekend is, ontbreekt het toch vaak aan een voldoende overzichts-kennis om ernstige schade te voorkomen. De kennis over de relatiepatronen van al de organismen met hun milieu (inclusief de mens) wordt aangeduid als ecologische kennis. Het verslag geeft vervolgens een beknopt overzicht van de rapporten die door de deelnemende landen over de biosfeersituatie in hun land zijn uitgebracht. Duidelijk valt hierbij op dat zelfs de ogenschijnlijk onmetelijke grote landen als Rusland, Australië en Zweden, met hun geweldige natuurterreinen ook met steeds grotere moeilijkheden op dit terrein te kampen krijgen.

Om een duidelijk beeld van het verder behandelde te krijgen hebben de samenstellers de stof verdeeld in een aantal hoofdstukken.

In het hoofdstuk *Grond en de Biosfeer* onderscheidt men de volgende fasen van exploitatie:

- 1) Gebieden waar de mens nog weinig heeft veranderd.
- 2) In cultuur gebrachte gebieden.
- 3) Biologisch maximaal benutte gebieden.
- 4) Vrijwel onherstelbaar, verkeerd of zwaar gebruikte gebieden.

Nederland verkeert voor een groot gedeelte in fase 3, maar er zijn ook verschillende gebieden waar zoveel afvalproducten van menselijke bedrijvigheid zich hebben opgehoopt dat ze in fase 4 dreigen terecht te komen. Het is bijna onmogelijk dergelijke gronden weer te verbeteren. De erosie-verschijnselen waarmee men vooral in de tropische gebieden te kampen heeft leiden tot fase 4.

In het hoofdstuk *Lucht en water en de Biosfeer* wijzen de samenstellers er op dat hier de gemakkelijke verspreiding van de verontreiniging van groot belang is. Onze grote rivieren zijn daarvan een duidelijk voorbeeld. Vooral op dit punt is een internationale aanpak een eerste vereiste. Ook de negatieve zoetwater balans, die veel landen hebben wordt een steeds groter probleem.

In het laatste gedeelte komt duidelijk naar voren dat wil men met de hygiëne van het milieu iets bereiken men de verantwoordelijke beleidsinstanties op alle niveaus zal moeten overtuigen van het nut daarvan. Zeer terecht werd er tijdens de conferentie op gewezen dat men bij het opstellen van voorschriften de uitvoerbaarheid beter zal moeten bekijken; met alleen het verhogen van schoorstenen is men er niet, aldus het rapport. De scholen en de universiteiten zullen in hun leerprogramma's een grotere ruimte voor milieuhygiëne moeten vrijmaken. Milieuhygiëne, welzijn en natuurbescherming zijn zaken die het dagelijkse leven steeds meer gaan beheersen en daarbij is

scholing en voorlichting een onontbeerlijke zaak.

Met een aantal aanbevelingen voor ons land wordt het verslag besloten. Hierbij wordt e.a. aangedrongen op een centrale instantie die in ons land alle gegevens over de biosfeerbelangen inventariseert en die onderzoeksprojecten aan de gang brengt. Ook bij de ruimtelijke ordening van ons land zullen de biosfeerbelangen een grotere rol moeten spelen. Het onderwijs moet meer worden ingeschakeld en de gedachtewisseling omtrent natuurbescherming en de biosfeerbelangen dienen te worden gestimuleerd, aldus het rapport.

De vraag is nu wat er ten aanzien van deze zaken op vrij korte termijn in Nederland staat te gebeuren. Wat de kant van het wetenschappelijke onderzoek betreft is het prof. Lanjouw uit Utrecht geweest die met een suggestie naar voren is gekomen. Als rector magnificus heeft hij op de laatste diëtrede op het oprichten van een onderzoeksinstelling voor milieuonderzoek en milieubeheer (M.O.M.) aangedrongen. Hiervoor zal voorlopig 10 miljoen nodig zijn en over enkele jaren 50 miljoen, 'Dat is niet veel, want het gaat tenslotte om ons leven', aldus prof. Lanjouw. In hoeverre reeds bestaande instellingen als R.I.V.O.N., I.T.B.O.N., Ecologisch Instituut, en verschillende landbouwkundige instituten ingeschakeld kunnen worden, is nog niet geheel duidelijk.

Het is te hopen dat men hier niet in ambtelijke netten blijft steken. Naast de wetenschappelijke richting zal ook de particuliere natuurbescherming op de kant van de milieuhygiëne moeten inspelen. Voorlichting en actie zullen tot hun taak gaan behoren. De grote invloed van particuliere pressure groepen is bij de Progil affaire in Amsterdam duidelijk gebleken. De acties tegen de vestiging van een zwavelkoolstoffabriek startte daar met een goed rapport vanuit de particuliere hoek (zie deze rubriek in Natura no. 3/4). Bestuur en directie van Natuurmonumenten (N.M.) merkten op de laatste vragenvergadering (Natura no. 5) dat vooral de jongere leden een duidelijker stellingname ten aanzien van het milieubeheer wensen. De gehele organisatie van de particuliere natuurbescherming zou op dit punt moeten worden doorgelicht.

Van de zijde van Natuurmonumenten is er nadien met een aantal van de vragenstellers een bespreking geweest. Er werd hier het idee geopperd om naast de Contact Commissie (C.C.) een vereniging voor Milieubeheer op te richten. De Contact Commissie voor Natuur en Landschapsbescherming heeft inmiddels een werkgroep geformeerd.

Na het voorbereidende werk van deze werkgroep zou hieruit een vereniging voor Milieubeheer kunnen komen. Deze vereniging zou, gesteund door de C.C. en N.M. landelijke en plaatselijke acties kunnen begeleiden. Bezwaar van deze opzet is dat de lijst van natuurbeschermingsorganisaties er weer een rijker wordt, inbouw in de C.C. verdient dan ook de voorkeur.

Bennekom

S. Algra

Bronnen:

Wereldwijde zorg over en voor de biosfeer, Ministerie van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk werk te Rijswijk.

Nieuws van de Bibliotheek en de Wetenschappelijke Mededelingen

Uitverkocht

Het 'Gallenboek' is jammer genoeg uitverkocht, wel is de 'Aanvulling' er op nog verkrijgbaar. Van het 'Biesboschboek' waren er op 6 mei j.l. nog 15 exemplaren. Nog 15 kopers en het is ook uitverkocht.

Gelukkig hebben we nog 300 ex. van de 'Mossenatlas' en verschijnt dit jaar nog 'Plantengemeenschappen in Nederland'. Enkele andere boeken voor de Bibliotheek zijn in bewerking, daarover hoop ik u spoedig verdere inlichtingen te kunnen geven.

No. 79

'Korstmossen-Lichenes: De Nederlandse Clado-

nia's, door Drs E. Hennipman is uit. De auteur heeft voor een prachtig stuk kopij gezorgd en de Heer E. Vijtsma, tekenaar van het Rijksherbarium zorgde voor 21 blz. vol met tekeningen van korstmossen. Deze tekeningen zijn zo, dat Prof. V. Westhoff zei: 'Zulke mooie afbeeldingen van Cladonia's zag ik nog nergens!'

De Koninklijke Nederlandse Botanische Vereniging gaf een subsidie om de uitgave te bevorderen, het Rijksherbarium te Leiden gaf op een andere wijze medewerking.

Deze 76 bladzijden tellende Mededeling (52 blz. tekst, 23 blz. afbeeldingen) kost voor leden slechts f 3,75 (niet-leden f 4,50). We voorstellen een snelle verkoop, want dit nummer is te beschouwen als een aanvulling bij de 'Mossenatlas'.